

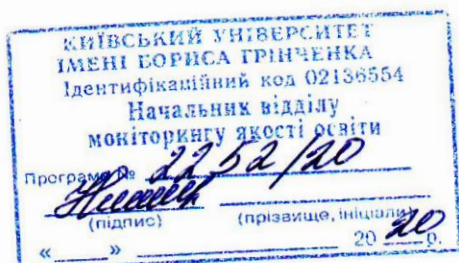
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-методичної та навчальної
роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« 16 » 11 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОМПОЗИЦІЯ

для студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»

Київ – 2020

Розробник: Крюк Олександр Олександрович, викладач кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Крюк Олександр Олександрович, викладач кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 7 від «27» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва Ольга ШКОЛЬНА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»

«__» _____ 2020 р.

Гарант освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво» Анастасія ВАРИВОНЧИК

Робочу програму перевірено
«__» _____ 2020 р.

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна		заочна	
Вид дисципліни	Нормативна			
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська			
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120			
Курс	3		-	
Семестр	5	6	-	-
Кількість змістовних модулів з розподілом:	1	1	-	-
Обсяг кредитів	2	2	-	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	60	-	-
Аудиторні	42	36	-	-
Модульний контроль	-	-	-	-
Семестровий контроль	15	15	-	-
Самостійна робота	3	9	-	-
Форма семестрового контролю	-	екзамен	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – професійна підготовка фахівця з високим рівнем художньої майстерності, обумовленої знанням мистецьких засобів та прийомів для виявлення виразності образу, цілісності твору та його осмислення. Формування вмінь і навичок в процесі ознайомлення із законами композиційної побудови, що включає закон рівноваги, закон єдності та підпорядкування всіх елементів головній ідеї твору.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з базовими засадами побудови композиції, яка являє собою мистецько-образну, змістовно-формальну цілісність всіх елементів структури, що органічно пов'язані між собою;
- ознайомити з золотим перетином як співвідношенням, що найвідповідніше наближене до естетичного сприйняття зображення при композиційній побудові;
- навчити розрізняти змістовний зоровий центр від геометричного;
- ознайомити з конструктивними прийомами побудови композиції;
- ознайомити з різними видами композиції: фронтально-пласкою, об'ємною та просторовою;
- навчити професійному підходу виконувати творчий задум в композиції в техніці олійного живопису, вмінню синтезувати динаміку ритму або статику, контрастність або тотожність нюансів, пропорцій тощо;
- навчити практично використовувати отримані знання і навички композиційної побудови в творчій роботі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності формуються загальні та фахові компетентності:

Програмні компетентності	Код	Значення компетентності
Загальні компетентності	ЗК 1	Світоглядна: знання предметної області і розуміння специфіки професії; усвідомлення рівних можливостей з гендерних питань; здатність діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю; здатність бути критичним та самокритичним.
	ЗК 6	Самоосвітня: здатність до самонавчання та самоосвіти як умови професійного самозростання та самовдосконалення.
	ЗК 7	Універсальна: здатність самостійно виявляти, висувати й вирішувати проблеми, планувати та розподіляти час; здатність застосовувати знання на практиці, приймати обґрунтовані рішення; готовність адаптуватися і діяти у нових ситуаціях, виявляти і брати на себе ініціативу, підтримувати та зміцнювати дух підприємництва, об'єктивно здійснювати самооцінку та оцінювати якість роботи інших.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК 2	Естетико-культурологічна: здатність до естетизації середовища та активної участі у соціокультурному житті; здатність виявляти художні знання, які відображають видову специфіку та взаємодію візуальних мистецтв; здатність до формування сучасного художньо-творчого мислення, застосування набутих знань на практиці.
	ФК 3	Особистісно-креативна: здатність до самостійного прийняття сміливих рішень, генерування нових оригінальних ідей для досягнення творчих цілей; здатність до самокритики задля бажання досягти успіху.
	ФК 4	Художньо-творча: здатність до самовираження у галузі: станкового живопису, вільної, друкованої та комп'ютерної графіки, художньої кераміки, текстилю.

3. Результати навчання за дисципліною

Знання:

- базових методів композиційної побудови художнього твору;
- поняття цілісності композиції, як основного критерію оцінки мистецького образу;
- знання, як використовувати золотий перетин в композиційній побудові образотворчого мистецтва;
- підпорядкування зображувальних елементів картини головній ідеї задуму, врівноваження частин в єдиній площині;
- знання конструктивних засобів: ритму, контрастності, симетрії, масштабу, пропорції;
- аналіз композиційної побудови образотворчих візрів мистецтва світових майстрів, сучасні тенденції композиції;
- основних етапів ведення роботи над композиційним твором.

Практичні навички і вміння:

- поєднувати ідейний задум з технічними засобами для передачі художнього образу;

- вміння застосовувати перспективу, масштаб, пропорції в академічній побудові композиції;
- організувати простір з врахуванням співвідношення площин та форм, контрастів, ритму й руху, рівноваги тональних плям, фактури, кольору тощо;
- створювати різні види композиційної побудови: фронтальну та глибинно-просторову;
- формувати власний творчий почерк в реалізації створення картини.

Програмні результати навчання:

Код	Значення програмного результату
ПРН 1	Здатність діяти в соціумі з урахуванням світоглядних орієнтирів інших членів суспільства, організувати самостійне навчання і працю.
ПРН 2	Здатність усвідомлювати власну причетність до традицій і цінностей національної культури, спрямовувати власну творчість на актуальні проблеми соціуму, дотримуватися етичних принципів у професійній діяльності.
ПРН 3	Володіння методами міжособистісних комунікацій, дотримуючись норм толерантності. Здатність до творчого та професійно-ділового спілкування із застосуванням фахової термінології.
ПРН 4	Володіння знаннями в галузі сучасних інформаційних технологій, здатність застосовувати їх у професійній діяльності.
ПРН 5	Здатність здійснювати мистецьку та культурно-просвітницьку діяльність.
ПРН 6	Здатність до навчання та самостійної науково-дослідної діяльності
ПРН 7	Знання сучасних наукових досягнень, в тому числі у міждисциплінарній галузі, здатність вести самостійну дослідницьку діяльність у галузі мистецтва на базі отриманих знань з фахових дисциплін
ПРН 9	Уміння використовувати характерні особливості художньо-образної мови різних видів та жанрів візуального мистецтва, розуміння зв'язків образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, природним і культурним середовищем життєдіяльності людини.
ПРН 15	Володіння фаховою термінологією, методами та прийомами професійної діяльності, здатність відповідати за результати своєї праці.
ПРН 17	Здатність взаємодіяти з оточуючим соціальним середовищем, будувати партнерські стосунки на засадах толерантності, взаємоповаги та співтворчості.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійні
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
5 семестр							
Змістовий модуль I. Динаміка та статика в композиції							
Тема 1. Динамічний міський пейзаж на просторове рішення	21			18			3
Тема 2. Натюрморт в інтер'єрі з гіпсовою головою на контраст	20			20			

Тема 3. Розбір композиційної схеми творів світових митців.	4			4			
Модульний контроль							
Разом	45			42			3
Підготовка та проходження контрольних заходів	15						
Усього	60			42			3
6 семестр							
Змістовий модуль II. Розуміння та застосування ритму, контрасту, пропорції в побудові художнього образу							
Тема 1. Автопортрет зі штучним освітленням	16			16			
Тема 2. Сюжетна композиція	29			20			9
Модульний контроль							
Разом	45			36			9
Підготовка та проходження контрольних заходів	15						
Усього	60			36			9

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Динаміка та статика в композиції

Тема 1. (18 год.) Динамічний міський пейзаж на просторове рішення.

Розмір начерків, ескізів, етюдів: формат А4.

Матеріал: папір, графічні матеріали, олійні фарби.

Розмір композиції: 60x80 см. Матеріал: полотно, олія.

Виконати серію замальовок міського пейзажу з природи, враховуючи природню динаміку ритму чергування архітектурних форм та простору. Починати працювати слід з виконання натурних етюдів і замальовок. На цьому етапі потрібно навчитися бачити прояви ритму в природі, і тому, що слугує динамічній побудові композиції. При цьому ритмічний лад повинен бути підкресленим. Ритм у композиції повинен бути емоційним засобом формування динамічного образу, слугувати передачі задуму, створювати настрої.

Визначитись з тематикою та виконати сюжетні пошуки.

Виконати ряд пошукових ескізів принципового вирішення композиції: вибір сюжету на природі, замальовки пейзажу, групи людей та окремих елементів композиції, вибір формату, розміщення лінії горизонту. Детально промалювати головні елементи композиції та підпорядкувати другорядні, уточнити пропорції. Виконати декілька варіантів тонового та кольорового вирішення композиції та відібрати найкращий з них для подальшого виконання оригіналу.

Перенести ескіз малюнка на поверхню ґрунтованого картону або полотна. Згідно ескізу зробити олійними фарбами основні вузлові елементи композиції. Звернути увагу на колорит та тонову гармонію.

Рекомендована література:

Основна: [1], [2], [5], [7].

Додаткова: [1], [4]

Тема 2. (20 год.). Натюрморт в інтер'єрі з гіпсовою головою на контраст

Розмір начерків, ескізів, етюдів: формат А4.

Матеріал: папір, графічні матеріали, олійні фарби.

Розмір композиції: 60x80 см. Матеріал: полотно, олія.

Працювати над натюрмортом потрібно з знаходження композиційної схеми в малому форматі олівцем на папері в тоновому рішенні. При знаходженні композиційної побудови виконується ескіз в кольорі. Потім виконується робота в заданому форматі. Необхідною умовою організації композиції з декількома різними предметами є вимога цільного бачення і передачі єдиного просторового рішення в поєднанні контрастних елементів. При цьому важливо, щоб студенти дотримувались академічної побудови просторового рішення, а не намагались вирішити поставлену задачу декоративно-пласким шляхом поєднання контрастних плям. При створенні гармонійної композиції важливо враховувати співвідношення тону (чорне-біле) та протилежні кольори (червоний-зелений, помаранчевий-фіолетовий і т.д.), форм та величин (округле-гостре, велике-мале). На цих співвідношеннях протилежностей, як максимальних змін якостей образотворчих засобів, має бути вибудований єдиний гармонійний простір академічної роботи.

Рекомендована література:

Основна: [1], [5], [6], [8].

Додаткова: [2], [4].

ТЕМА 3. (4 год.). Розбір композиційної схеми творів світових митців

Розмір начерків, ескізів, етюдів: формат А4

Матеріал: папір, графічні матеріали, картон, олія.

Розмір композиції: 50x40 см.

Дослідити схеми композиційної побудови вибраних творів всесвітньовідомих митців, на прикладі «Сліпці» П. Брейгеля Старшого, «Купання червоного коня» К. Петрова-Водкіна, «Праля» О. Мурашка, «Хліб» Т. Яблонської. Аналіз засобів та композиційних видів, що були використані для досягнення потрібного творчого задуму. Застосування митцями ритму, пропорції, контрасту для рівноваги та єдності, підпорядкованості окремих елементів цілому для досягнення образного і змістовного розкриття теми, колористичного та фактурного рішення.

Рекомендована література:

Основна: [1], [5], [6].

Додаткова: [3].

Змістовий модуль II. Розуміння та застосування ритму, контрасту, пропорції в побудові художнього образу

ТЕМА 1. (16 год.) Автопортрет зі штучним освітленням.

Розмір начерків, ескізів - формат А4. папір, графічні матеріали

Матеріал: полотно, олія.

Розмір композиції: 60x80 см.

Виконати серію пошукових ескізів власного портрета біля люстерка зі штучним освітленням, наприклад, зі свічкою або скерованим ліхтариком, для виявлення об'єму та дотримання пропорцій зображуваного. Застосування певних пропорційних відношень як об'єм-простір, світло-тінь, тепло-холодна кольорова гама – надає динамічну виразність виявленню індивідуальних форм та емоційну складову зображуваного. Завдання в знаходженні пластичного образу в просторовому середовищі при використанні тепло-холодності та контрастного тону. А також заохочується вміння використовувати технічні художні засоби для вираження відповідного образу, щоб глибше розкрити його. Проблематика пропорції – одна з найскладніших художніх проблем, що вимагає від студента серйозної творчої роботи та осмислення.

Рекомендована література:

Основна: [1], [5], [6], [8].

Додаткова: [2], [4].

ТЕМА 2. (20 год.) Сюжетна композиція

Розмір начерків, ескізів, етюдів, картону: формат А4,

Матеріал: полотно, олія.

Розмір композиції: 60x80 см.

Виконати сюжетно-тематичну композицію із студентського життя (перебування в майстерні, на відпочинку, заняття спортом тощо) за вибором студента. До сюжетної композиції висувається ряд обов'язкових вимог: подібний задум і ясність дії, смисловий і пластичний взаємозв'язок фігур між собою та фігур і оточення. Для розкриття теми потрібно взяти просту і ясну дію з невеликою кількістю фігур (від двох до п'яти). Важливо знайти узгоджений ритм рухів фігур, їх величин, нахилів, силуетів, тональне і кольорове рішення. Фігури не обов'язково повинні бути пов'язані активною спільною дією або перебувати в русі. Наприклад, можна створити переконливу ритмічну композицію з фігур в статичному стані (стоять або сидять). Ритмічні повтори в композиції повинні бути співзвучні, гармонійні. При цьому ритмічний лад може створювати мелодійний, мажорний або урочистий настрій, відчуття тяжкості, монотонності або драматизму. В ескізах потрібно домогтися передачі різних настроїв.

Пошук творчих ескізів виконати на папері формату А4 графітними олівцями. Виконати декілька варіантів тонового та кольорового вирішення композиції та відібрати найкращий з них для подальшого виконання оригіналу. Затвердити остаточний варіант ескізу композиції та виготовити «картон». (8 год.)

Перенести ескіз малюнка на поверхню полотна та завершити роботу.
Звернути увагу на колорит та тонову гармонію. (12 год.)

Рекомендована література:

Основна: [1], [2], [3], [5], [6], [8].

Додаткова: [2], [4].

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Види діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	Не передбачено навчальним планом			
Відвідування семінарських занять	1	Не передбачено навчальним планом			
Відвідування практичних занять	1	21	21	18	18
Робота на семінарському занятті	10	Не передбачено навчальним планом			
Робота на практичному занятті	10	21	210	18	180
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	Не передбачено навчальним планом			
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5
Модульний контроль (перегляд)	25	Не передбачено навчальним планом			
Виконання ІНДЗ	30	Не передбачено			
Разом		-	236	-	203
Максимальна кількість балів:		439			
Розрахунок коефіцієнта:		$439 : 60 = 7,32$			
Екзамен		40			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Модуль 1

ТЕМА 1 (3 год.). Замальовки динамічної композиції.

Виконати серію підготовчих замальовок елементів в різних ракурсах динамічного руху згідно обраної тематики в кількості 10 штук. Матеріали: папір А4, олівець.

Рекомендована література:

Основна: [1], [2], [5], [7].

Додаткова: [1], [4]

Модуль 2

ТЕМА 2 (9 год.). Замальовки сюжетної композиції.

Визначитись з тематикою та виконати сюжетні пошуки. Виконати ряд пошукових ескізів принципового вирішення композиції: вибір сюжету на натурі, замальовки пейзажу, груп людей та окремих елементів композиції,

вибір формату, розміщення лінії горизонту, розміщення головного предмету (елементу), групи людей, головного героя тощо. Кількість: 4 шт. (2 – тональних, 2 – кольорових) Матеріали: папір А4, олівець, картон, олія.

Рекомендована література:

Основна: [1], [2], [3], [5], [6], [8].

Додаткова: [2], [4].

Критерії оцінювання рівня виконання завдань для самостійної роботи:

1. Оригінальність композиції;
2. Композиційна рівновага;
3. Повнота обсягу виконання;
4. Якість виконання;
5. Виявлення творчого підходу.

6.3. *Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання*

З дисципліни «Композиція» навчальним планом відповідно до освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво» не передбачено проведення модульного контролю.

6.4. *Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання*

У 6 семестрі семестровий контроль з дисципліни «Композиція» проводиться у вигляді виконання практичного завдання на задану тему. Тематика, вимоги та критерії оцінювання семестрового контролю визначаються і затверджуються програмою екзамену.

Критерії оцінювання іспиту	Максимальна кількість балів
Студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, виконує живописну роботу відповідно поставленому завданню; робота повинна мати гармонійні та довершені тонові та кольорові співвідношення. Студент досконало володіє розумінням основ композиції та конструктивної побудови, демонструє схожість з природою, охайне та якісне завершення	36-40
Студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні помилки, виконує живописну роботу відповідно поставленому завданню, але робота має не достатньо довершені тонові та кольорові співвідношення, студент допускає несуттєві неточності.	26-35
Студент демонструє знання навчального матеріалу, але допускає помилки: деякі кольори взяті не точно (гармонійність поєднання кольорів); проблеми з передачею просторовості та об'єму.	21-25
Студент володіє більшою частиною навчального матеріалу, має достатній рівень розвитку умінь та навичок, але не завжди може вдало застосувати їх, виконує роботу з формальними похибками, допускає певні технічно-технологічні помилки.	16-20
Студент володіє меншою частиною навчального матеріалу, має низький рівень розвитку умінь та навичок, виконує живописну роботу з суттєвими формальними похибками, допускає технічно-технологічні помилки, що відображаються на якості роботи.	11-15

Студент володіє незначною частиною навчального матеріалу, має низький рівень розвитку умінь та навичок, виконує живописну роботу з грубими формальними похибками, робота не завершена.	6-10
Студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, при виконанні роботи допущені грубі помилки, що принципово спотворюють поставлене завдання, робота відсутня.	0-5

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

В 6 семестрі семестровий контроль навчальної діяльності студента з дисципліни «Композиція» проводиться у вигляді обов'язкового перегляду практичних аудиторних робіт, виконаних студентом у процесі навчальної діяльності протягом навчального року.

При проведенні екзамену студентом виконується практичне завдання на задану тему.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Композиція»

Змістовий модуль 1. Динаміка та статика в композиції		Змістовий модуль 2. Розуміння та застосування ритму, контрасту , пропорції в побудові художнього образу	
Практичні заняття	Самостійна робота	Практичні заняття	Самостійна робота
1. Динамічний міський пейзаж на просторове рішення 99 б. 2. Натюрморт в інтер'єрі з гіпсовою головою на контраст 110 б. 3. Розбір композиційної схеми творів світових митців. 22 б.	1. Замальовки динамічної композиції (формат А4, олівець, папір, кількість: 10 шт.) 5 б.	1. Автопортрет зі штучним освітленням. 88 б. 2. Сюжетна композиція 110 б.	1. Замальовки сюжетної композиції (4 шт.) (9 год.) 5 б.
Разом – 231 б.	Разом – 5 б.	Разом – 198 б.	Разом – 5 б.
Разом –439 б.			
Коефіцієнт визначення успішності: 439 : 60 = 7,32			
Екзамен – 40 б.			

8. Рекомендовані джерела

Основна:

1. Волков Н. Н. Композиция в живописи / Н. Н. Волков. – М. : Издательство «Искусство», 1977. – 264 с. (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/5114/>)
2. Голубева О. Л Основы композиции / О. Л. Голубева – М.: Сварог и К, 2008. – 144 с. (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/1039/>)
3. Дагдьян К. Декоративная композиция / К. Далгдиян. - Ростов-на-Дону: «Феникс», 2008. – 314 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 2 примірників).
4. Логвиненко Г. М. Декоративная композиция: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности 030800 «Изобразительное искусство» / Г. М. Логвиненко. – М.: Гуманитар. изд. Центр ВЛАДОС, 2005. – 144 с.:ил. – (Изобразительное искусство). (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/2831/>)
5. Паранюшкин Р. В. Композиция : теория и практика изобразительного искусства / Р. Паранюшкин. – Изд. 2-е. – Ростов н/Д : Феникс, 2005. – 79, [4] с. : ил. м (Школа изобразительных искусств). (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/2744/>)
6. Рисунок. Живопись. Композиция [Текст] : хрестоматия : учебное пособие для студентов художественно-графических факультетов педагогических институтов / сост.: Н. Н. Ростовцев и другие. - Москва : Просвещение, 1989. - 207 с. - (Учебное пособие для педагогических институтов) (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 7 примірників)
7. Чиварди Д. Рисунок. Пейзаж: методы, техника, композиция. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. – 64 с., илл. (Серия «Классическая библиотека художника».) (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/5065/>)
8. Яремків М. Композиція / М. Яремків. – Тернопіль: «Підручники і посібники», 2005. – 110 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).

Додаткова:

1. Бідняк М. М. Архітектурна композиція / М. М. Бідняк, О. Б. Білінська. – Львів: «Львівська політехніка», 2011. – 152 с.
2. Гребенюк Г. Є. Основи композиції та рисунка / Г. Є. Гребенюк. – К.: Техніка, 2000. – 224 с.
3. Ковалев Ф. В. Золотое сечение в живописи / Ф. В. Ковалев. – К.: Выща школа, 2000. – 144 с.
4. Писанко М. М. Рух, простір і час в образотворчому мистецтві / М. М. Писанко. – К.: Мистецтво, 2000. – 128 с.